

Film&TV-Producenterna

YTTRANDE
2015-06-24

Myndigheten för radio och tv
E-post: uppdrag@mrtv.se

Svar på ”Rapportutkast: Hur påverkar public service-bolagens verksamheter mediemarknaden?”

Film&TV-Producenternas yttrande begränsar sig till kap 7.2 ”Public service-bolagens påverkan som beställare av radio- och tv-produktioner”.

Film&TV-Producenterna anser att Myndigheten för Radio och TV:s redogörelse för SVT:s påverkan på marknaden för tv-produktion i det stora hela är korrekt.

Vi efterlyser dock Myndighetens egen analys och slutsatser gällande behoven av åtgärder från regeringens sida, både avseende SVT:s beställarroll och momsfrågan.

Gällande momsfrågan och SVT:s villkor med produktionsbolagen anser vi att Myndigheten *som absolut minimum* behöver intyga behovet av att regeringen skyndsamt initierar både den ytterligare analys som en momskompensationsmodell ansågs behöva och den utvärdering av SVT:s Normalvillkor som föreslogs i public service-utredningen (SOU 2012:59) och propositionen (Prop. 2012/13:164).

Vår bestämda uppfattning är också att konsekvenserna av SVT:s interna utveckling och produktion behöver synliggöras ordentligt i rapportutkastet. Arbetet med att åstadkomma en större åtskillnad mellan programföretagens beställarorganisationer och producerande enheter, vilket konstaterades behov av i SOU 2012:59 och Prop. 2012/13:164, bör skyndas på.

Vi menar att uppdraget för Myndigheten för Radio och TV, på samma sätt som för brittiska Ofcom, bör omfatta tillsyn och granskning av detta.

1. Angående SVT:s beställarroll

Myndighetens iakttagelser angående SVT:s beställarroll sammanfattas enligt följande:

”Marknaden för radio- och tv-produktioner präglas av ett stort antal produktionsbolag och ett fåtal beställare. SVT är ett av fyra stora tv-bolag på den svenska marknaden som beställer externa tv-produktioner. SVT har genom sin finansiering och en stor egenproduktion en stark ställning som beställare. /.../ Myndighetens bedömning är att SVT och SR är betydande beställare av radio- och tv-produktioner. Detta får till stor del anses som positivt eftersom det i sig bidrar till marknaden för radio- och tv-produktion. Med hänsyn till SVT:s och

SR:s starka ställning är det dock viktigt att de inte missbrukar sin roll som beställare utan att de agerar rättvist och affärsmässigt.”

Film&TV-Producenternas grundinställning är att det för SVT, med tanke på SVT:s uppdrag och starka ställning, bör finnas tydliga direktiv för vilka villkor som SVT bör tillämpa mot svenska produktionsbolag för att värna en livskraftig produktionsmarknad. Villkoren bör, precis som för BBC, formuleras som en uppförandekod (Code of Practice), med riktlinjer om vilka effekter som eftersträvas och åtgärder vid utebliven effekt. Vi menar att Myndigheten för Radio och TV:s tillsyns- och granskningsuppdrag bör omfatta detta område, på samma sätt som uppdraget för brittiska Ofcom.¹

I samband med Public service-utredningen, ”Nya villkor för Public service” (SOU 2012:59), uppmärksammades diskussionen om uppförandekod. Public service-kommittén rekommenderade att regeringen i första hand, inför den så kallade halvtidsöversynen, gör en utvärdering av SVT:s så kallade Normalvillkor. I propositionen instämde regeringen i att en utvärdering av villkoren bör göras och föreslog att den görs till beredningen av villkoren för nästkommande tillståndperiod.

Myndigheten för Radio och TV hänvisar till regeringens slutsats i propositionen från 2012 att det ”ännu inte går att bedöma Normalvillkorens effekt”. Myndigheten skriver vidare att den närmare översynen av public service-bolagens agerande ”inte bör göras i detta sammanhang”. Vi uppfattar detta som att Myndigheten inte anser sig kunna utvärdera bolagens agerande inom ramen för den pågående utredningen av SVT:s påverkan på mediemarknaden.

Film&TV-Producenterna har förståelse för att en utvärdering av SVT:s agerande och villkor inte ryms inom det befintliga uppdraget om SVT:s påverkan på mediemarknaden. Vi anser dock att Myndigheten behöver uttala sig om behovet av att regeringen initierar en sådan utvärdering så snart som möjligt.

Vi vill här påminna om att regeringen i proposition 2012/13:164 konstaterade att ”*En livskraftig produktionsmarknad är viktig för att allmänheten ska få en mångfald i programutbudet.*” Regeringen menade också att produktionsmarknaden är viktig för ”*mångfalden i programproduktionen och därmed för programföretagens uppfyllande av sina uppdrag.*”

Nya siffror från HUI Research visar nu att produktionsmarknaden är hotad. 2013 hade nästan hälften av produktionsbolagen ett negativt resultat. HUI Research beräknar att produktionsbolagens vinstmarginaler har minskat från 7,9 procent 2013 till 2,9 procent 2014. Omsättningen beräknas ha minskat med 11 procent under samma period.

Som Copenhagen Economics konstaterar, utnyttjar tv-kanalerna sin starka köparmakt på bekostnad av produktionsbolagen. SVT har en särskilt stark köparmakt. Enligt Copenhagen

¹ Vi har svårt att förstå SVT:s argument i yttrandet till Myndigheten för Radio och TV att en uppförandekod för SVT skulle snedvrída konkurrensen mellan tv-bolagen. Som konstateras av Copenhagen Economics har även andra tv-bolag en stark köparmakt och utnyttjar den gentemot produktionsbolagen. Men detta kan rimligtvis inte anföras som argument mot en uppförandekod för SVT. En uppförandekod för SVT skulle visserligen kunna göra SVT till en attraktivare beställare än idag. Men det finns ingenting som hindrar andra kanaler från att följa efter. Vi tror tvärtom att en uppförandekod för SVT skulle kunna ha en positiv påverkan på hela tv-produktionsmarknaden.

Economics finns det också anledning att ifrågasätta *dels* i hur stor grad SVT:s Normalvillkor har balanserat upp asymmetrin, *dels* i vilken utsträckning de faktiskt efterlevs av SVT.

Med hänsyn till de senaste ekonomiska rapporterna och den analys som gjorts av Copenhagen Economics, vill *Film&TV-Producenterna understryka betydelsen av att Myndigheten för Radio och TV som absolut minimum rekommenderar att regeringen initierar en utvärdering av SVT:s Normalvillkor så snart som möjligt*. Vi anser att Myndigheten för Radio och TV, liksom brittiska Ofcom, bör ges en roll i detta arbete.

Film&TV-Producenterna kan inte nog understryka behovet av att detta arbete påbörjas skyndsamt. Villkoren för framtidens tv-produktionsmarknad bestäms *nu*. Som Copenhagen Economics intygar har produktionsbolagen mycket svårt att tillgodogöra sig intäkter från digitala plattformar. Några förlorade år nu riskerar att få förödande konsekvenser för svensk tv-produktion, och därmed för mångfalden i programutbudet, över tid.

2. Angående momsfrågan

Myndighetens iakttagelser gällande momsfrågan kan sammanfattas enligt följande:

”SVT, SR och UR betalar i dag moms på en stor del av inköpen till verksamheten. Programföretagen har dock inte rätt att göra avdrag för ingående moms eftersom radio- och tv-avgiften är undantagen från skatteplikt. Programföretagen har inte heller rätt till återbetalning av ingående moms. Momsen stannar därför som en kostnad hos företagen, vilket kan påverka konkurrensneutraliteten mellan externt producerat och egenproducerat material.”

Myndigheten för Radio och TV drar emellertid inte någon slutsats av detta i rapportutkastet.

Film&TV-Producenterna vill påminna om behovet av konkurrensneutralitet mellan SVT:s externa och interna produktion. Detta behov uppmärksammades i såväl Public service-utredningen som regeringens proposition. Regeringen konstaterade i propositionen att det ”är angeläget att det finns förutsättningar för konkurrensneutralitet mellan programföretagens produktion i egen regi och upphandling från externa producenter och leverantörer”. Dock menade regeringen att en momskompensationsmodell krävde ”ytterligare analys”.

Film&TV-Producenterna anser att det är mycket angeläget att Myndigheten rekommenderar att momsfrågan omedelbart utreds av regeringen.

3. Angående SVT:s interna utveckling och produktion

Ett ämne som generellt behöver problematiseras betydligt mer i promemorian är att produktionsbolagen behöver konkurrera med SVT:s interna utveckling och produktion, samt det faktum att SVT i dessa lägen samtidigt agerar beställare.

Detta har en påverkan på de villkor som erbjuds produktionsbolagen och skapar en direkt konkurrensfördel för SVT:s interna utveckling och produktion. I värsta fall har det även en negativ påverkan på produktionsbolagens förtroende för SVT som beställare.

Som Copenhagen Economics konstaterar rörande villkoren:

”När en aktör har möjlighet att använda intern produktion istället för extern ser konkurrensmyndigheter detta som en tydlig indikation på köparmakt. Detta beror på att aktören kan substituera extern produktion mot intern, och därmed är mindre beroende av externa producenter.”

Vi anser att detta illustreras inte minst i SVT:s eget yttrande till Myndigheten för Radio och TV, där man uttryckligen skriver att en förändrad rättighetsfördelning vid inköp av extern produktion skulle utgöra *”ett incitament för SVT att begränsa andelen utläggningar”*.

Med andra ord: ”om vi inte får de villkor vi vill ha från andra, så gör vi det själva”.²

För produktionsbolagen är detta extra problematiskt eftersom SVT har en säker finansiering. SVTs kostnader för att utveckla programidéer eller för att köpa in manusrättigheter täcks via licensavgifterna, medan produktionsbolagen är beroende av intäkter för att täcka kostnaderna - även för sådant utvecklingsarbete som inte leder till produktion.

Som Copenhagen Economics konstaterar har SVT en annan stor fördel gentemot produktionsbolagen när det gäller utvecklingsarbete och förvärv av manusrättigheter:

”Detta eftersom SVT själv fattar beslutet om de vill fullfölja sådan utveckling och rättighetsförvärv, med en produktion. Det motsatta gäller för produktionsbolag, då förvärv utveckling och förvärv av manusrättigheter är förenat med risken att det inte leder till en produktion, eftersom produktionsbeslutet, ensidigt, fattas av SVT.”

När det gäller SVT:s förtroende som beställare, har Film&TV-Producenterna i flera år pekat på behovet av att SVT, på samma sätt som BBC, har en effektiv och transparent hantering av inkomna programförslag, samt en tydlig organisatorisk rågång mellan den externa upphandlingen och den interna utvecklingen och produktionen.

Det är positivt att SVT nu inför ett digitalt verktyg för programförslagshantering för ökad transparens och en effektivare beslutsprocess.

Vi anser dock att SVT fortfarande inte är organiserade på ett sätt så att konkurrensen mellan extern och intern produktionen kan garanteras. Det kan helt enkelt inte uteslutas att internt utvecklade idéer favoriseras.

Också det förhållande att SVT och enskilda medarbetare på SVT i en pitchsituation kan uppfattas som både kund och konkurrent till produktionsbolagen är problematiskt, och blir särskilt besvärande om det i efterhand uppstår ett av SVT-format som tangerar ett format som pitchats av ett produktionsbolag.

I public service-propositionen står att programföretagen i dialog med de externa produktionsbolagen bör fortsätta arbetet med att tydliggöra beställarrollen bl.a. ”genom att försöka åstadkomma en större åtskillnad mellan programföretagens beställarorganisationer och producerande enheter”. Film&TV-Producenterna anser att detta arbete skyndsamt bör initieras och att även detta bör ligga inom ramen för Myndigheten för Radio och TV:s tillsyn och granskning.³

² I Storbritannien har detta för övrigt lösts genom obligatorisk kvot för extern produktion på 25 %. En kvot som idag är betydelselös, eftersom BBC lägger ut en betydligt större andel än 25 % av produktionen utanför huset, även med de rådande villkoren.

³ Enligt de brittiska reglerna är även åtskillnaden mellan intern och extern produktion ett absolut krav.